

Mozaik

Ura in zrcalo

Ura teče, nič ne reče – in konec leta se približuje s svetlobno hitrostjo. Iztekanje leta je zelo primerno za vse časovno usmerjene izdelke, ura pa je tudi imenitno darilo. Italijanski proizvajalec različnih stenskih in namiznih dizajnerskih ur Diamantini & Domeniconi (proizvajajo tudi nekaj pohištva) je pred kratkim dal na trg stensko uro z imenom Solo Ora (samo ura) oblikovalca Enrica Azzimontija. Solo Ora seveda ni samo ura, temveč je tudi zrcalo. Pogled v ogledalo je Enrico opremil s pogledom na uro, kar je sicer prikladno, če imamo v mislih jutranji časovno napeti domači obred pred odhodom v službo, hkrati pa je lahko zasnovano tudi precej humoristično in ironično, če nam pogled seže v pravljično zgodovino na dvor mačeha prelepe Sneguljčice, ki ji vsak pogled v ogledalo pravi praprošno odštevanje časa. Kupec ima torej dve možnosti, morda pa je še najbolj mikavna tretja – zrcalna ura Solo Ora je preprosto lep predmet in stenski okras, ki ga je v italijanskih trgovinah za opremo doma dobili v rdeči, oranžni, zeleni, rumeni in rumenkasto rjavi barvi – slednja s številčnico v zlati barvi je še posebej imenitno novoletno darilo.

Fotografija dokumentacija Dala

Foto arhiv Diamantini & Domeniconi

Trije hudi idioti

Beastie Boys ali nesporni dokaz ustvarjalno-inovacijskega naboja kretenzma

ALEŠ KOVAČIČ

Ko se

človek spreha po metropolitansko širokih avenijah, ki tečejo vzdolž njujorškega Manhattana, medtem ko mu znamenito mrežasto podobo zagotavljajo sicer ne tako impozantne, vseeno pa identitetno razkošne prečne ulice, v rumenem morju taksijev, ki jih vsake toliko preseka reka ljudi, tudi če ne išče, najde vsakovrstne bizaritete. Če ne drugače, slednje pač poiščite vas. Te se – ne glede na razpoloženje in neodvisno od naših želja – ponujajo ter oglašujejo na pocestniško nevsiljiv način, ki pa je takšen zgolj navidez, saj je v resnici aroganten kot mladi japi, samovšečen kot gizdalini, osoren kot zagrenjeni uradnik, izviran kot profesor Baltazar, barvit kot kolaž in obvezno trmoglav kot razvajeni petletnik. Njegov čar je v genialno zmešani in na tisoč koščkov razdrobljeni identiteti, ki je takšna raznovrstnejša od vsakršne pice, a kljub temu oziroma prav zato tvori bogato celoto. Skratka, barviti mozaik velikega mesta, ki ga skozi svoje skoraj trideset let trajajoče glasbeno ustvarjanje prepričljivo prikazujejo tudi Beastie Boys.

Hiphoperji, ki to niso oziroma so samo, zato ker jih je za uvrstitve v glasbene zbirke nekoliko pač treba klasificirati, so namreč glasbeni in po zaslugi odbitih videospotov, ki so bolj shizofreno zabljeni kot potegavščine in performansi Andyja Kaufmana, tudi vizualno zabeljeni zemeljevid hektičnega ter etnično raznovrstnega NYC. Vendar MCA, Mike D in Adrock niso imena največjih in najbolj nevarnih temopolnih dvodelnih omar ali na vseh mogočih mestih potetoviranih brkatih hispano gmot, ki podreajo in ustrahujejo zgolj s svojo prisotnostjo, medtem ko ponikujejo zgolj s pogledi. To so namreč tisti pridni fantje iz soeske, ki so svetlejši od belega kruha, na začetku kariere pa so imeli v hiphopersko kulturo Bronxa toliko uvida kot bralci dilani v posameznikovo prihodnost. Skratka, nič oziroma bore malo. A verjetno so se prav zaradi te svobode v začetku osemdesetih lotili ustvarjanja, ki je bilo dejansko pustolovščina. Njihovo delo je namreč fuzija uličnega njujorškega rapa in funka, ki sta bila po zaslugi ustvarjalcev, kot je bil Afrika Bambaataa, do takrat rezervirana izključno za nebelce, in punkrokerskih kitarških ri-

fov, ki so bili do preboja Beastijev domena belega dela populacije. S tem so se ti glasbeni transvestiti – punkrockerji, ki so rapali – odločneje ter vidneje ponorčevali iz vseh fobij in nesmiselnih razmejitev, ki krojijo ter hkrati omejujejo naš pogled na svet. Beastie Boys tako niso obveljali za tisti stereotipni poganjek, ki ponavadi zraste na humusu vsakovrstnih ter bolj ali manj resničnih svinjarji in tegob brezdomskega uličnega ali rejniškega življenja, kar je drugače najbolj obiskana življenjska šola samooklicanih *hard core* pripadnikov hiphoperske subkulture. Ne, nikakor ter ravno nasprotno.

Adam Horowitz, Adam Yauch in Mike Diamond so bili razvajeni in preskrbljeni mulci židovskih družin srednjega sloja in bolj kot ne sitnih glasov, ki so v začetku osemdesetih skupaj s kitaristom Johnom Berryjem in bobnarjem Katom Schellenbachom nabijali bledolični punk. Ne nazadnje je pozna sedemdeseta na njujorški glasbeni sceni zaznamovala eksplozija uporniškega, krvavočlenkastega, triakordnega, irokeznega punka. A glasbeni in tudi nazorski preboj, ki se je leta 1986 zgodil z albumsko bombo *Licensed to Ill*, slednja je v prvih dveh mesecih zahtevala kar 720.000 kopcov (vsega skupaj pa rekordnih pet milijonov), niso dosegli s strumno in gorečo politično angažiranostjo, ampak z banaliziranjem meja, predalčkov, razmejitev in ločitev, medtem ko so si prepričljivo zagotavljali z osvežilnim norčevanjem iz vseh in vsega. To dokazuje tudi njihov raperski prvenec *Cookie Puss*, ki ni nič drugega, kot pobalinsko-zajebantski klic v tovarno sladolepa, kjer Beastie Boys po vzoru Barta Simpsona, ki po telefonu lastnika bifeja Moeja Szyslaka povprašuje po osehah hudomušnih imen

(npr. Seemorebutts), od tajnice zahtevajo ... *Cookie Puss*, seveda.

Ko so Beastie Boys po izidu *Licensed to Ill* uleteli na svojo prvo promocijsko svetovno turnejo, je njihov imidž razvajenih navihancev pobežal ter napredoval v obtožbe o seksizmu, vandalizmu in vseh ostalih provokacijah, ki ponavadi pritičejo rokerjem oziroma punkerjem. Po vrhuncu vespolnega kaosa na koncertu v Liverpoolu, kjer je že po nekaj minutah nastopa prišlo do pretepaškega stampega, pa se je imidž nepoboljšljivih provokatorjev konkretiziral v arestu Adrocka, ki je kmalu postal tudi *enfant terrible* benda. Takšno obnašanje je bilo pač v duhu rapera, pri katerih število prekrškov in kaznivih dejanj predstavlja ključni del njihovega imidža družbenih izobčencev. Glasbena raznovrstnost Beastie Boys – prepričljiv in inovativen zvarek rapa, jaza, funka, soula, reageja, jaza in metala, ki je občasno zasoljen z bizarnimi sampli, kot je mongolsko grleno petje –, ki odraža kulturno ter posledično tudi glasbeno pestrost najrazličnejših predelov New Yorka, pa se odraža tudi v njihovih videospotih. Pri slednjih namreč nikoli nisi povsem prepričan, ali se je bolj odpeljalo za tripani trojici, ki se oblečeni v opravo junakov iz nanižanke Zvezdne steze, z lakasto-špicastimi čevlji z minimalno petko vred, po najbolj grafitiranih ter neuglednih ulicah NYC mlatio s helebardami, že v naslednjem kadru pa preoblečeni v stare mame sami sebe obmetavajo s surovo ribo, ali pa tebi, ki hočeš znova in znova nazaj v njihovo verzijo norišnice. Imidž norčave neresnosti Beastie Boys je bil na začetku tako izrazit, da je glasbena revija *Rolling Stone* album *Licensed to Ill* poimenovala kar »Mojstrovina treh idiotov«.

Vendar je idiotski trio z naslednjimi albumi *Paul's Boutique*, *Check Your Head* in *Ill Communication* dokazal, da niso zgolj večni (problematični) mulci, ampak ena ustvarjalno in žanrsko najbolj nadarjenih ter raznovrstnih skupin, ki so po prestopu največjega problematika Yaucha v budistično vero z glasbo začeli opozarjati tudi na problematiko Tibeta. Kljub evoluciji njihovega zvoka, karakterja in vedno očitnejši angažiranosti pa jim je vseskozi uspelo zadržati svoje burkaštvo, ki je na splošni kulturni panorami neredko pustilo konkretne ter trajne posledice. To med drugim dokazuje tudi eden najboljših, zdaj že kulturnih, videospotov vseh časov *Sabotage* in objava povsem resne analize oziroma eseja na temo pričeske *mullet*. Fenomen kmetavzarske frizure s konca osemdesetih in začetka devetdesetih je v pričujočem eseju, objavljenem v reviji *Grand Royal Magazine*, ki je izhajala v založništvu skupine, prepričljivo in strokovno obdelan ter obenem razširjen na splošno porogljivo oznako za pripadnike subkulture, ki nimajo niti najmanjšega smisla za estetiko. Celo toliko, da je slengovsko inovacija, ki je dejansko pomenska izpeljanka ribje vrste (ciplja), priznal celo Oxfordski angleški slovar. Slednji za »cipeljko« pravijo, da gre za pričesko, kjer so lasje spredaj in na straneh kratko pristrizeni, medtem ko se zadaj tekoče spuščajo vse do vratu oziroma ramen. No, ulica si je pojem ponovno prisvojila s slikovitim opisom: *business in the front, party in the back*. Združenje dveh navidez nezdružljivih skrajnosti, ki sta tako nekompatibilni, da kar boli, pa je tako ali tako najkrajši možen povzetek delovanja in dela najkultnejših (belih) hiphoperjev Beastie Boys. ●

Siza gradi v Rotterdamu

V četrti Kop van Zuid v Rotterdamu gradijo najvišji stanovanjski blok na Nizozemskem, ki je visok 158 metrov. Kop van Zuid je del nekdanjega pristanišča, ki so ga v sklopu revitalizacije industrijskih območij spremenili v sodobno mestno bivalno četrt. Belo-rdeči nebotičnik gradi portugalski arhitekt Alvaro Siza, znan po tem, da prisega na enostavnost, jasno geometrijo in gravitacijo. Siza sicer velja za enega glavnih motorjev portugalskega arhitekturnega napredka. Njegov slog označujejo kot poetično izpeljavo modernizma, s čimer si je prislužil tudi prestižno Pritzkerjevo nagrado. Siza v stroki velja za misterioznega arhitekta, ki se drži lastnih arhitekturnih načel in pokaže samo toliko, kot zna skriti. Več bomo izvedeli prihodnje leto, ko bo stavba dokončana.

Statična plastika

Če se Evropa ne more odločiti, katere so njene vrednote, pa to pri svetlobi ni uganka. Svetloba je potreba, želja, vrednota, magija ali, bolje rečeno, svoj svet. »Ničesar ni, kar bi omejevalo število svetov,« je nekoč rekel starogrški filozof Epikur. Dodamo lahko, da sveta brez svetlobe pač ni. Svetloba omogoča ustvarjanje neskončne množice novih, umetnih svetov, ki se pojavijo šele takrat, ko prižgemo luč. Nizozemski oblikovalec Han Koning oblikuje statično svetlobo, svoje luči je poimenoval statična plastika. To so luči nepravilne oblike, različnih velikosti, izdelane iz bele plastike, ki so na prvi pogled videti, kot bi se po električni žici razlilo mleko. Mleko in jajca so osnovne dobrine, pravi Koning, tako kot je za človeka osnovna dobrina svetloba, ne glede na to, ali jo uporabljamo kot osnovno razsvetljavo ali za ustvarjanje atmosfere. Vsaka njegova luč je malo drugačna, na neki način deformirana, kar Koning imenuje brezoblična termična sila. Kolekcija statična plastika je nastala kot posledica raziskovanja materiala, ki se sicer uporablja za izdelovanje gospodinjstskih plasten. »To je material, ki ima specifično plastično eleganco,« je prepričan Koning. Luči so prilagojene za uporabo varčnih žarnic.

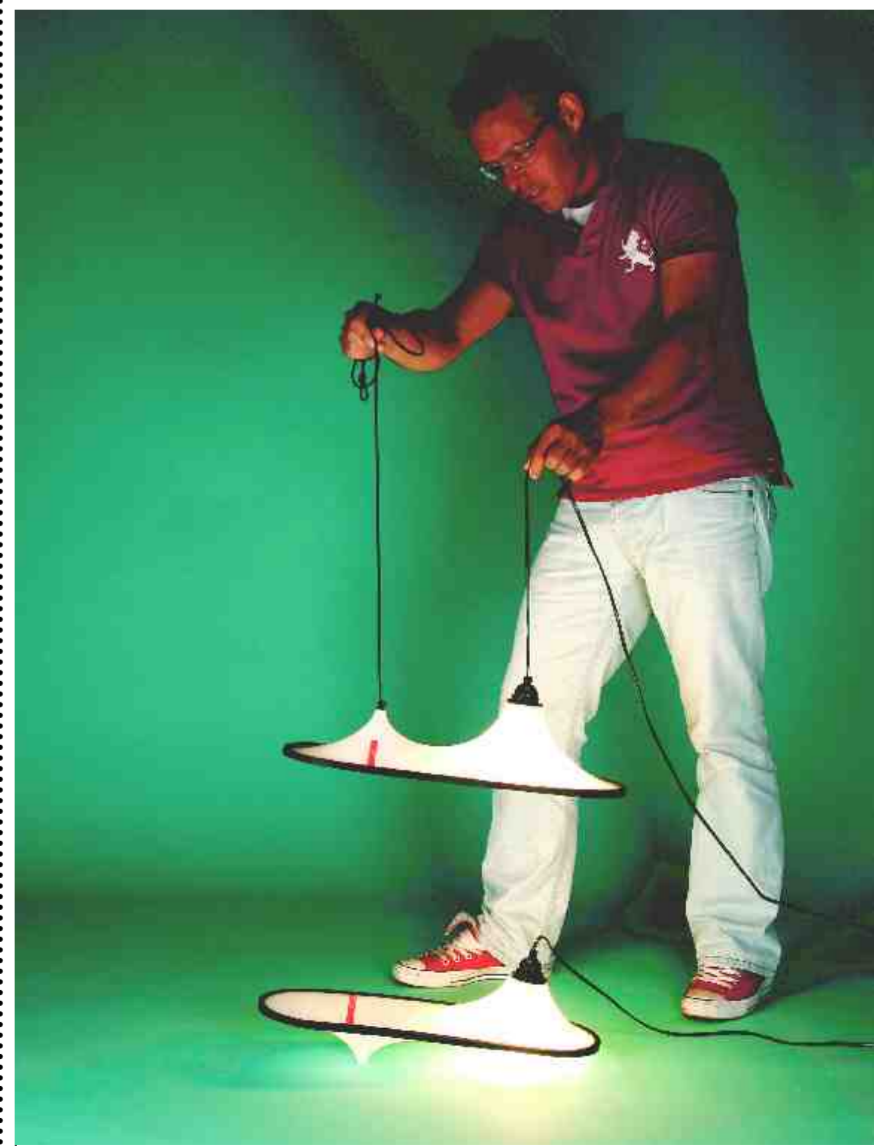

Foto Jelle de Groot